

2023

Bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf
Jaarverslag Verantwoord Beleggen

Voorwoord

Bedrijfstakingpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf (BPFL) heeft het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) jaarverslag voor het vijfde opeenvolgende jaar gepubliceerd. BPFL streeft ernaar om met haar middelen bij te dragen aan een duurzame samenleving. Het bestuur van BPFL heeft duurzame doelstellingen opgenomen in het beleggingsbeleid om deze bijdrage te realiseren. BPFL wil onder andere een betrokken aandeelhouder zijn en bijdragen aan het behalen van klimaatdoelstellingen. Eerder heeft BPFL een enquête onder deelnemers uitgevoerd, waarvan de resultaten het belang van maatschappelijk verantwoord beleggen bevestigen.

Het fonds onderzoekt de mogelijkheden voor maatschappelijk verantwoord beleggen per beleggingscategorie. Voor beursgenoteerde beleggingen is dit in de financiële markten goed ontwikkeld en zien we in toenemende mate ook positieve ontwikkelingen op het gebied van niet-beursgenoteerde beleggingen.

Dit jaarverslag gaat over het maatschappelijk verantwoord beleggen door BPFL. We kijken terug op 2023 en vooruit naar 2024. We hebben veel vooruitgang geboekt, waarvan de resultaten deels zichtbaar zullen zijn in 2024. Hoewel we goede stappen hebben gezet, is er nog genoeg te doen.

We zijn mooie stappen aan het zetten

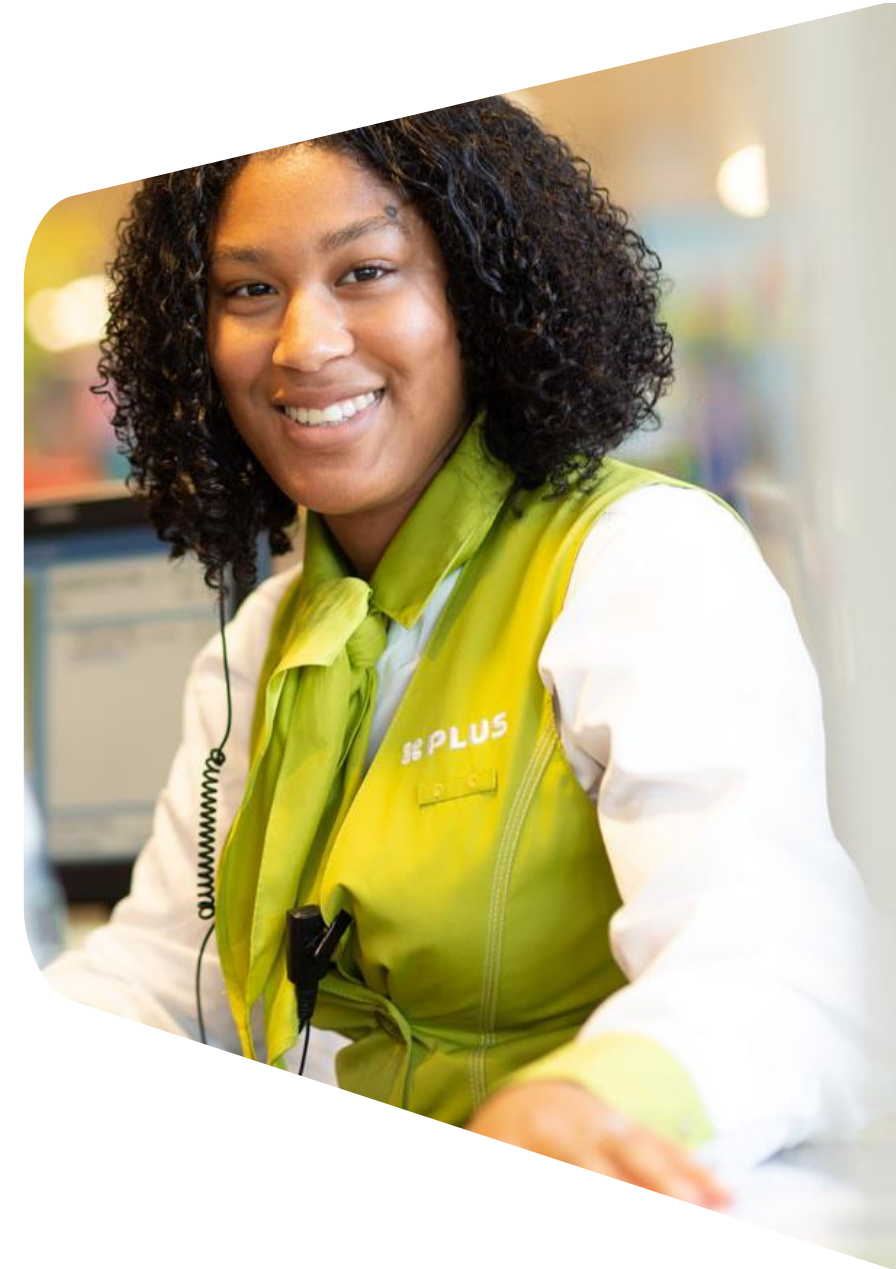
We streven naar een vermindering van de totale uitstoot van broeikasgassen van alle bedrijven waarin we beleggen. In 2020 zijn we begonnen met ons doel om de CO₂-uitstoot van onze beleggingen aanzienlijk te verminderen. We houden de uitstoot bij om te zien of we daarin slagen. We hebben al goede stappen gezet, die in 2024 zullen worden voortgezet. In de afgelopen jaren hebben we bijvoorbeeld een best-in-class MVB-aanpak geïmplementeerd

voor aandelen in ontwikkelde en opkomende markten, bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed. Deze stappen brengen ons zelfs onder het ambitieuze pad om de klimaatdoelstellingen van het Parijsakkoord te behalen. Daarnaast hebben we een nieuwe aanpak gekozen voor staatsobligaties van opkomende landen, waarvan de implementatie in 2023 is afgerond. We maken goede vorderingen op het gebied van reductie en zullen hiermee doorgaan.

Voor niet-beursgenoteerde beleggingen is MVB uiteraard ook van groot belang. Dit verslag behandelt niet-genoteerd onroerend goed, hypotheek en directe onderhandse leningen. Voor andere categorieën voert BPFL een actieve dialoog met beheerders over de integratie van ESG (Environmental, Social, and Governance).

Gedetailleerde informatie over onze inspanningen in het afgelopen jaar en onze plannen voor de komende jaren kunt u vinden in dit MVB-jaarverslag. We wensen u veel leesplezier.

*In het MVB-jaarverslag staat geregeld met dikgedrukte letters een **definitie** aangegeven. Klik hier op indien je meer wil weten over wat de definitie betekent.*

Inhoudsopgave

1

Kernpunten & vooruitblik

2

Onze MVB-overtuigingen & aanpak

3

Sturen op broeikasgasreductie

4

Sturen op duurzaamheidsthema's

5

MVB-integratie & actief eigenaarschap

6

Screening & uitsluitingen

7

Definitielijst

8

Bijlagen

1 | Kernpunten & vooruitblik

2 | Onze MVB overtuigingen & aanpak

3 | Sturen op broeikasgasreductie

4 | Sturen op duurzaamheidsthema's

5 | MVB-integratie & actief eigenaarschap

6 | Screening & uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

1 | KERNPUNTEN & VOORUITBLIK

Kernpunten 2023

Broeikasgasreductie

70%

minder broeikasgasemissie (scope 1 & 2) vergeleken met de benchmark.

Bijdrage aan de duurzame ontwikkeldoelen waar we ons op focussen

€ 1,1 miljard
positieve bijdrage

€ 641 miljoen
negatieve bijdrage

Best-in-class beleggen

37%

Van het vermogen is belegd volgens een **best-in-class** methodiek.

Actief eigenaarschap

52%

van de portefeuille: de extern vermogensbeheerders doen aan actief eigenaarschap.

Screening & uitsluitingen

Controversiële wapens

Tabak

Schenders UN Global compact & OESO-richtlijnen

CO₂ intensieve sectoren zoals kolenmijnen

Controversiële landen

....hier willen wij niet in beleggen!

€ 6,2 miljard

beheerd vermogen. In de **bijlagen** is een volledig overzicht van de beleggingen van het Fonds opgenomen.

Ontwikkelingen 2023

Biodiversiteit

We denken dat het behoud en de verbetering van biodiversiteit en bodemgezondheid van essentieel belang is voor een schoner milieu en de productie van voedzamer en gezond voedsel.

Wij hebben ons het afgelopen jaar verdiept in dit onderwerp om onze afhankelijkheden van en impact op ecosystemen goed te begrijpen en een beleidskader voor biodiversiteit op te stellen, als aanvulling op het klimaatkader dat we al eerder hadden geformuleerd. Dit gaan we de komende jaren uitbreiden. We zijn wel gestart met **engagement** over dit onderwerp met bedrijven.

*In onze rol als actieve aandeelhouder streven wij ernaar om bij te dragen aan het behoud van biodiversiteit. Zo zijn we via onze **fiduciare vermogensbeheerder** in 2023 diverse dialogen gestart met grote voedselproducenten. We hebben het Franse Danone bijvoorbeeld gestimuleerd om zich meer toe te leggen op producten van plantaardige eiwitten en de mogelijkheid om de verpakkingen te recyclen.*

We zijn via onze fiduciare vermogensbeheerder ook aangesloten bij het nieuw opgerichte Nature Action 100, een samenwerkingsinitiatief voor engagement. Via dit initiatief worden bedrijven aangesproken in de sectoren die geacht worden van systeembelang te zijn voor het omkeren van natuur- en biodiversiteitsverlies in 2030. Onze fiduciare vermogensbeheerder behoort op dit moment tot het engagementteam dat in discussie is met Novo Nordisk en Sysco Corporation.

Klimaat

In lijn met het **klimaatakkoord van Parijs** willen we ons inzetten om de opwarming van de aarde te beperken tot +1,5C ten opzichte van het pre-industriële niveau. Vanuit de Nederlandse invulling van het klimaatakkoord wordt de financiële sector gevraagd om hier via acties invulling aan te geven. We willen daarom in 2050 een emissieneutrale ('net zero') belegger zijn. Daarvoor stemmen wij ons vermogen af op een reductie van de langetermijn-CO₂-intensiteit van gemiddeld 7% per jaar.

In 2023 hebben we meerdere acties genomen om ons doel te bereiken om onze uitstoot te verlagen: een aanzienlijk deel van onze stem- en engagementactiviteiten waren gericht op klimaatzaken, we beleggen in bedrijven die een positieve bijdrage leveren aan het klimaat via SDG-beleggingen en in groene staatsobligaties, en we beleggen niet in bedrijven met substantiële negatieve activiteiten op het klimaat (kolen en teerzanden).

Doorlopen van beheercyclus duurzaamheidsrisico's

Het afgelopen jaar hebben wij het ESG-risicomanagementproces in drie stappen doorlopen aan de hand van de adviezen van De Nederlandsche Bank (**DNB**).

Genoteerd onroerend goed

In samenwerking met onze fiduciare vermogensbeheerder en een externe vermogensbeheerder is MVB geïntegreerd in de benchmark van de categorie beursgenoteerde vastgoedaandelen. De benchmark volgt met een **best-in-class** aanpak bedrijven met een hoge (MSCI) duurzaamheidsscore en houdt, vooruitkijkend, ook rekening met het klimaatbeleid van die bedrijven.

Stappen van de **risicobeheercyclus** duurzaamheidsrisico's

1. Opstellen longlist risico's. Als eerste identificeren wij de ESG-risico's op basis van meerdere externe bronnen (zoals MSCI en SFDR). Vervolgens stellen wij op basis van het bestaande Integraal Risicobeleid de risicobereidheid vast. Voor ieder risico maken we de impact van dat risico op de beleggingsportefeuille inzichtelijk en beoordelen we de materialiteit daarvan;

2. Opstellen shortlist risico's. Voor de ESG-risico's die als materieel worden gezien hanteren wij indicatoren waarmee we het risico vóór en na beheersing daarvan meten en beoordelen op basis van ons eigen MVB-beleid;

3. Opstellen en monitoren Key Risico Indicatoren (KRI's). We besteden de meeste aandacht aan de belangrijkste risico's, de zogenaamde KRI's, die uit de prioritering naar voren komen. Dit doen we met een nieuw ontwikkeld dashboard.

Aandelen ontwikkelde en opkomende landen

Wij hebben de **SDG-maatwerkindices** geëvalueerd die wij gebruiken voor onze aandelenbeleggingen. Wij evalueerden of de indices voldeden aan de verwachtingen en welke winst op het gebied van duurzaamheid dit heeft opgeleverd.

Wij constateerden dat, zoals de intentie was, het aantal zogenoemde ESG-leaders in de maatwerkindices aanzienlijk hoger ligt dan in de brede marktbenchmark en dat de ESG-scores bovengemiddeld zijn. De **CO₂-intensiteit** in de op maat gemaakte indices is aanzienlijk lager ten opzichte van de brede benchmark,

met name in de indices voor opkomende landen. De bijdrage aan de gekozen **SDG's** ligt duidelijk hoger dan in de brede benchmark.

Komend jaar gaan wij verder met de evaluatie: welke aspecten hebben de verwachte toegevoegde waarde geleverd en waar willen we aanscherpen of bijsturen? Waar nodig zullen we de strategie van de indices verder verfijnen.

Update van het landenbeleid

In 2022 hebben we een **landenbeleid** geformuleerd. Dit beleid heeft als doel deze controversiële landen te identificeren waar we niet in willen beleggen, maar niet op een sanctielijst staan. Het afgelopen jaar hebben we het beleid vernieuwd door indicatoren te kiezen die ons nog beter helpen deze landen te herkennen.

Duurzame wet- en regelgeving: SFDR

Het afgelopen jaar hebben we de laatste stappen gezet in de naleving van de in 2022 geïntroduceerde **SFDR** wet- en regelgeving. We hebben, naast ons reguliere jaarverslag, verantwoording afgelegd over de duurzaamheidskenmerken van de beleggingsportefeuille. Dit blijven we de komende jaren ook doen.

Afronding IMVB convenant

Het IMVB-convenant voor pensioenfondsen, dat staat voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen, is een initiatief dat tot doel heeft om pensioenfondsen te stimuleren om verantwoord te beleggen en rekening te houden met sociale en milieukwesties in hun investeringsbeslissingen.

Het IMVB-convenant voor pensioenfondsen begon eind 2018 en liep af in 2022 met de laatste terugkoppeling op onze prestaties in 2023. Gedurende deze periode hebben wij gewerkt aan het implementeren van MVB in onze strategieën en praktijken. Hoewel het IMVB-convenant voor pensioenfondsen is geëindigd, blijven we ons inzetten voor maatschappelijk verantwoord beleggen.

Vooruitblik 2024

De wereld staat voor een groot aantal uitdagingen op het gebied van milieu, maatschappij en politiek. De verwachtingen van de maatschappij, toezichthouders en deelnemers voor MVB groeien. We zetten ons in om op de lange termijn mee te groeien met deze verwachtingen. Een van de redenen **om komend jaar ons MVB-beleid weer te gaan evalueren**. We houden tegelijkertijd oog voor het behalen van positieve financiële beleggingsresultaten.

De realisatie van onze MVB-doelstelling monitoren met KPI's

In 2024 zullen we onderzoek of we de realisatie van onze duurzaamheidsdoelstellingen kunnen monitoren met behulp van KPI's.

Een KPI (Key Performance Indicator) is een meetbare waarde die ons inzicht geeft in de prestaties van een specifiek doel en ons in staat stelt om de voortgang van onze duurzaamheidsdoelstellingen te meten en te beoordelen of we op de juiste koers zitten. Door het monitoren van KPI's kunnen we tijdig bijsturen en verbeteringen doorvoeren om onze doelen te bereiken, en kunnen we transparantie bieden aan belanghebbenden.

Bij het bepalen van KPI's is het belangrijk om te kijken naar welke aspecten van duurzaamheid voor ons van belang zijn. Dit kunnen bijvoorbeeld energieverbruik, CO₂-uitstoot, afvalvermindering of het gebruik van duurzame materialen zijn. Door specifieke KPI's te definiëren, kunnen we de vooruitgang meten op deze gebieden en gerichte acties ondernemen.

Hetzelfde willen we gaan doen voor onze duurzaamheidsrisico's. Dit noemen we alleen geen KPI's, maar Key Risk Indicators (KRI's).

Meer inzicht in klimaatprestaties

We streven ernaar om in 2024 het inzicht in de klimaatprestaties van onze beleggingen te vergroten door de gerapporteerde CO₂-uitstoot uit te breiden met zogenaamde scope 3-emissies. Scope 3 verwijst naar de indirecte emissies die voortvloeien uit de waardeketen van een organisatie, inclusief de emissies van leveranciers, klanten en eindgebruikers. Door de gerapporteerde CO₂-uitstoot uit te breiden met scope 3 kunnen we een vollediger beeld krijgen van de klimaatimpact van onze beleggingen.

Daarnaast streven we ernaar om data toe te voegen voor een aantal categorieën waarvan we nog niet over MVB-informatie beschikten, zoals staatsobligaties. Het toevoegen van deze categorie aan het overzicht met klimaatprestaties stelt ons in staat om ook de klimaatimpact van overheidsfinanciering mee te nemen in onze beleggingsbeslissingen.

Dit betekent niet direct dat we scope 3-informatie direct integreren in onze beleggingen. We zien dat de databeschikbaarheid nog beperkt is om goed op te kunnen sturen. Per categorie beoordelen we of de data van voldoende kwaliteit is.

1 | Kernpunten &
voortuitblik

2 | **Onze MVB
overtuigingen & aanpak**

3 | Sturen op
broeikasgasreductie

4 | Sturen op
duurzaamheidsthema's

5 | MVB-integratie &
actief eigenaarschap

6 | Screening &
uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

2 | **ONZE MVB OVERTUIGINGEN & AANPAK**

Onze MVB overtuigingen & aanpak

MVB overtuigingen

BPFL belegt het vermogen maatschappelijk verantwoord in lijn met de missie van het fonds. Deze missie is gericht op een goede, duurzame en kostenefficiënte uitvoering van de door sociale partners in de levensmiddelenbranche overeengekomen pensioenregeling. Hierbij worden ook de beleggingsovertuigingen van het fonds en de omgeving waarin het fonds zich bevindt meegenomen. Ons MVB-beleid draagt hieraan bij door een positieve bijdrage aan duurzaamheid te leveren en door het vermijden van risico's die kunnen resulteren in financiële - en/of reputatieschade.

Een uitgebreide toelichting waarom wij deze standpunten belangrijk vinden en hoe de interne organisatie rondom MVB is georganiseerd is te vinden in het **MVB-beleid**.

Duurzaamheidsambitie BPFL

1. BPFL streeft naar het vermijden van negatieve maatschappelijke impact.

We vinden het belangrijk om ernstige schendingen aan het milieu en de maatschappij te vermijden. Dit impliceert uitsluitingen op specifieke gronden en een best-in-class beleid voeren waar mogelijk, bijvoorbeeld door het gebruik van ESG-ratings. Daarnaast proberen we veranderingen te realiseren door te stemmen op aandeelhoudervergaderingen en de dialoog aan te gaan met partijen waar ruimte voor verbetering is.

2. Per 2050 moeten alle beleggingen klimaatneutraal zijn, conform het door BPFL onderschreven klimaatakkoord.

We zien dat klimaatverandering een ongekende uitdaging vormt voor de wereldwijde samenleving met grote negatieve effecten voor de samenleving. Daarnaast kunnen deze negatieve effecten ook tot waardedalingen van beleggingen leiden. We weten dat onze deelnemers het klimaatthema belangrijk vinden en van mening zijn dat het pensioenfonds hieraan een bijdrage moet leveren.

3. Het pensioenfonds richt specifiek de aandacht op de thema's Arbeid en Klimaat. Daarom streven we naar een bijdrage aan de volgende SDG's:
 - SDG 7: Betaalbare en duurzame energie
 - SDG 8: Waardig werk en economische groei
 - SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie
 - SDG 13: Klimaatactie

We willen meer beleggen in bedrijven die een positieve bijdrage leveren en minder beleggen in bedrijven die een negatieve bijdrage leveren aan deze SDG's.

In het afgelopen jaar hebben we nieuw inzicht gekregen in de voorkeuren van onze deelnemers. Deze voorkeuren nemen we mee in de evaluatie van ons MVB-beleid in 2024.

MVB risicobeheercyclus

Duurzaamheid is een integraal onderdeel van de **beleggingscyclus**. We houden hierbij rekening met duurzaamheidsrisico's, waaronder financiële, reputationele en operationele risico's. Deze risico's worden nauwkeurig

geëvalueerd en beheerd tijdens elke fase van de **risicobeheercyclus**.

Op basis van de geïdentificeerde risico's, maakt BPFL gerichte beleggingskeuzes. Het streven is om te investeren in lijn met onze MVB-doelstellingen en risicobereidheid. Dit met zo min mogelijk concessies op belangrijke beleggingsaspecten zoals rendement en diversificatie. Een verdere toelichting op de risicobeheercyclus en de risicohouding van BPFL staat beschreven in het MVB-beleid.

MVB-instrumenten om onze duurzaamheidsdoelstellingen te behalen

Om onze MVB-doelstellingen te behalen maken we gebruik van de volgende instrumenten.

Sturen op duurzaamheidsthema's

BPFL wil beleggen in oplossingen die positief bijdragen aan de duurzaamheidsthema's die het heeft gekozen. Dit doet het door zich te richten op beleggingen die bijdragen aan de door het Fonds gekozen SDG's en duurzaamheidsthema's Arbeid en Klimaat.

MVB-integratie

Bij het selecteren van externe vermogensbeheerders en beleggingsinstellingen houdt BPFL rekening met hoe zij duurzaamheid in hun beleggingsproces integreren. Het is belangrijk dat duurzaamheid een geïntegreerd onderdeel is van de aanpak van deze partijen. Daarbij wordt bijvoorbeeld gekeken of de beleggingsfondsen en -mandaten een **Best-in-Class** methode hanteren, gebruikmaken van **duurzame benchmarks**, een CO₂e-

reductiepad volgen en of onze duurzaamheidsthema's voldoende aandacht krijgen.

Actief aandeelhouderschap

Dialog We voeren de dialoog met bedrijven en externe managers om de klimaatverandering onder de aandacht te brengen en de algemene standaarden binnen een bedrijfstak of keten te verbeteren. Voor sommige dialogen werken we samen met andere partijen (bijvoorbeeld **Platform Living Wage Financials** en **Climate Action 100+**).

Stemrecht We oefenen ons stemrecht uit om duidelijk te maken wat wij vinden van de manier waarop ondernemingen in onze portefeuilles met MVB-kwesties omgaan. Daarbij ligt onze focus op Arbeid en Klimaat).

Class Actions Als actieve aandeelhouder komen we samen met andere beleggers in actie bij (vermoeden van) wanbestuur, zoals fraude, corruptie en omkoping binnen een bedrijf. We laten ons dan bijstaan door partijen die gespecialiseerd zijn in **class actions**.

Screening

De bedrijven waarin we beleggen moeten voldoen aan de Global Compact Principles (**UNGCP**) en de OESO-richtlijnen. Deze richtlijnen zijn opgesteld door de Verenigde Naties en hebben betrekking op het naleven van kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en (anti-)corruptie. Indien we constateren dat een van onze (sub)portefeuilles direct belegt in bedrijven die handelen in strijd met deze principes, gaan we via onze fiduciaire vermogensbeheerder in dialoog met deze bedrijven.

Uitsluitingen

Wij willen alleen beleggen in bedrijven en/of landen die voldoen aan de MVB-overtuigingen van het Fonds. Daarom sluiten we bedrijven uit die de grootste negatieve impact hebben op het klimaat binnen hun sector. Daarnaast worden bedrijven en landen uitgesloten die betrokken zijn bij ernstige schendingen van mensenrechten en andere ethische criteria. Bij het uitsluiten van landen richten we ons op staatsobligaties en staatsgerelateerde bedrijven, maar niet op alle bedrijven binnen die landen.

1 | Kernpunten & vooruitblik

2 | Onze MVB overtuigingen & aanpak

3 | Sturen op broeikasgasreductie

4 | Sturen op duurzaamheidsthema's

5 | MVB-integratie & actief eigenaarschap

6 | Screening & uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

3 | STUREN OP BROEIKASGAS REDUCTIE

Onderweg naar Parijs: klimaatneutraal in 2050

Het Fonds ondersteunt de doelstelling van **het Klimaatakkoord** om de uitstoot van de schadelijke broeikasgassen (**CO₂e**) wereldwijd terug te dringen en daarmee de negatieve impact op het klimaat te beperken en uiteindelijk zelfs te voorkomen.

Het Fonds richt zich op drie hoofdzaken:

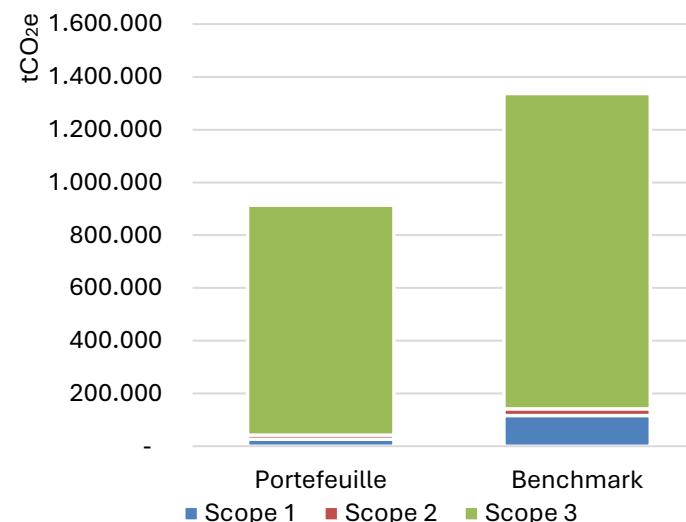
- Het reduceren van de CO₂e in de portefeuille naar **net zero** in 2050. Het doel is uiteindelijk klimaatneutraal te zijn;
- Inzicht hebben in de blootstelling naar mogelijke '**stranded assets**'; en
- Het vermijden van beleggingen in CO₂e-intensieve bedrijven zoals kolenmijnen.

De onderstaande tabel en rechter figuur tonen de emissie van bedrijven in de beursgenoteerde beleggingsportefeuille¹ gedurende 2023 en laten zien hoe de portefeuille heeft gepresteerd ten opzichte van de brede markt (benchmark). De benchmark is samengesteld uit beleggingen gebaseerd op onze portefeuilleallocaties, maar zonder integratie van duurzaamheid.

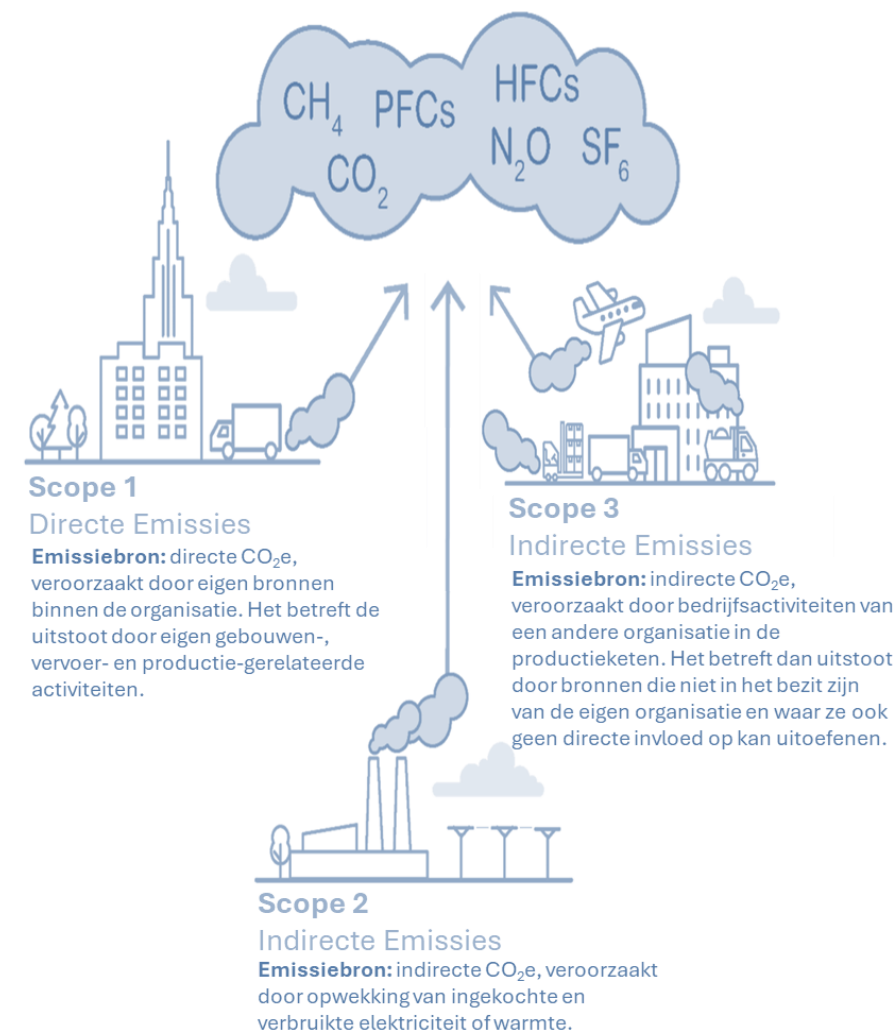
	TRANSPARANTIE BEDRIJVEN	EMISSIE (ton CO ₂ e)		RELATIEVE CO ₂ e VOETAFDRIJK
	Aantal / weging	Scope 1&2	Incl. scope 3	Per euro mln. geïnvesteerd
Portefeuille 2023	97% / 99%	42.042	913.759	19
Benchmark 2023	96% / 99%	141.263	1.336.682	63
Vershil		-70%	-32%	-70%
Portefeuille 2022	85% / 93%	48.076	697.375	25
Benchmark 2022	75% / 92%	145.352	1.106.789	75

¹ Dit betreft de categorieën aandelen, (investment grade en hoogrentende) bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed. De klimaatanalyses in dit

De tabel laat zien dat de beleggingen van het Fonds beduidend minder CO₂e hebben uitstoten ten opzichte van de brede markt. In **bijlage VI** is een toelichting opgenomen hoe de emissiedata tot stand is gekomen.

Wat betekent CO₂e scope 1, 2 & 3?

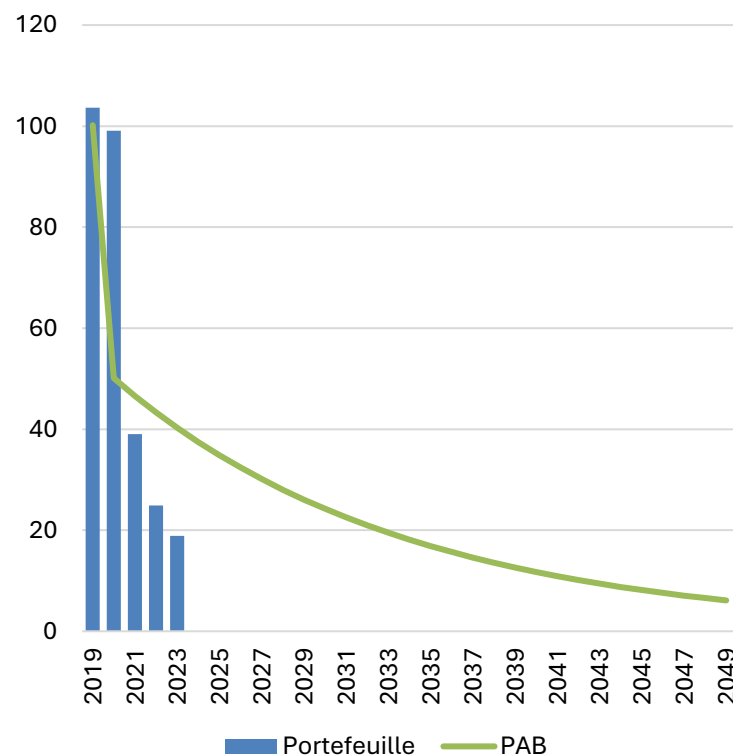
hoofdstuk zijn gemaakt binnen deze categorieën. De gebruikte data zijn afkomstig van dezelfde dataprovider. Bron: ISS, 2023

Relatieve CO₂e voetafdruk van de beursgenoteerde portefeuille

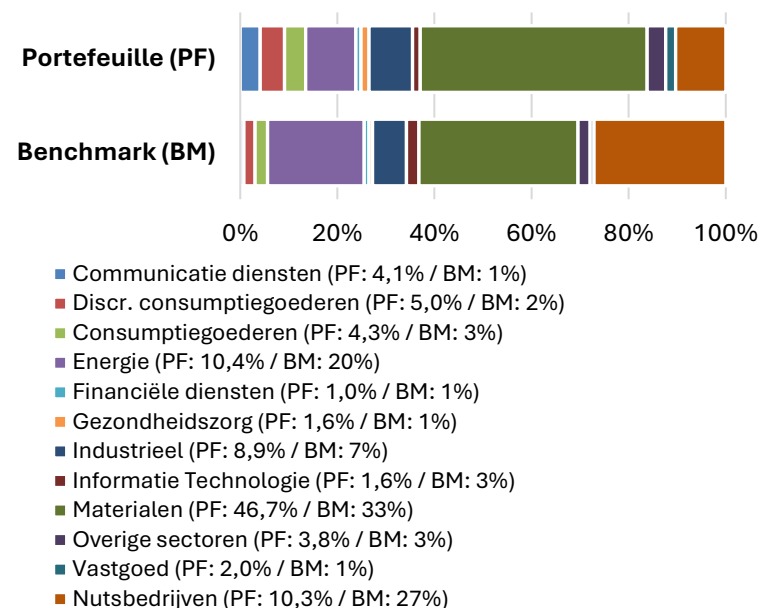
BPFL wil voldoen aan het klimaatakkoord van Parijs, dat uitgaat van een stapsgewijze afname van CO₂e. Daarom volgen wij het pad van de Paris Aligned Benchmark (**PAB**).

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de relatieve CO₂e voetafdruk van de portefeuille afneemt ten opzichte van het jaar 2019 met een niet-duurzame invulling. Uit de grafiek komt naar voren dat de beursgenoteerde beleggingsportefeuille voldoet aan de doelstelling en nu voorloopt op het reductiepad van de PAB.

CO₂e voetafdruk per sector

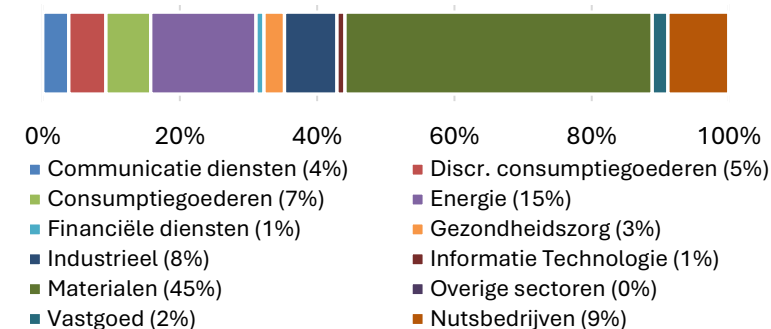
De volgende grafiek laat de verdeling van het belegd vermogen naar sectoren zien op basis van de CO₂e-voetafdruk. De sector Materialen heeft verreweg de grootste CO₂e-voetafdruk, gevolgd door de sectoren Energie en Nutsbedrijven.

Financiële impact door fysieke klimaatrisico's

Als de wereldwijde klimaatdoelstellingen niet worden behaald, kan het aantal overstromingen, droogtes en stormen toenemen. We hebben een inschatting gemaakt van de mogelijke financiële gevolgen hiervan. Fysieke klimaatrisico's kunnen voor het Fonds leiden tot een verlies van ongeveer € 14 miljoen, wat ongeveer 1% is van de beursgenoteerde beleggingen. De volgende figuur laat

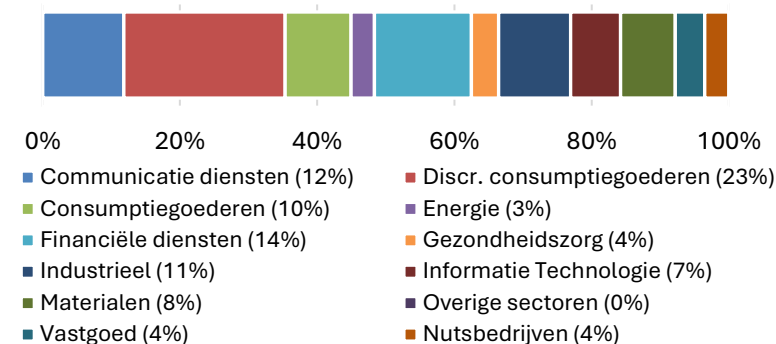
zien welke sectoren de meeste bijdrage leveren aan dit risico.

Financiële impact door transitierisico: vermijden van klimaat intensieve bedrijven

Naast fysieke klimaatrisico's ontstaan er ook transitierisico's door de manier waarop de maatschappij met klimaatrisico's omgaat. Op korte termijn moeten we een energietransitie doormaken, wat het risico van zogenoemde **stranded assets** met zich meebrengt.

Onderstaande figuur toont de bijdrage per sector aan de totale potentiële negatieve financiële impact van transitierisico's de portefeuille.

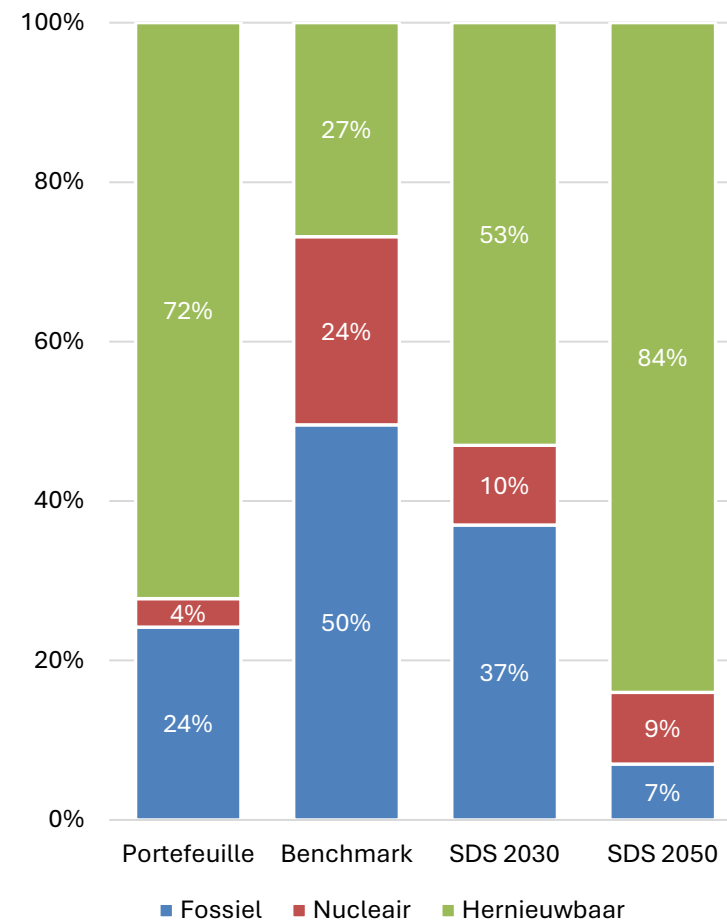

De financiële impact door transitierisico's binnen de beursgenoteerde portefeuille kan ongeveer € 50 miljoen bedragen. Dit is ongeveer 2% is van de beursgenoteerde beleggingen.

Brandstoffen die de meest negatieve invloed hebben op het klimaat, zoals kolen, zouden als eerste een stranded asset kunnen worden. Voor een emissievrije toekomst is het essentieel dat we de huidige energiemix vervangen door hernieuwbare energiebronnen. Nutsbedrijven die nog steeds vertrouwen op fossiele brandstoffen lopen, zonder een vervangingsplan te hebben, het risico op stranded assets.

In de onderstaande figuur wordt een inschatting weergegeven van de energiebronnen die nu vertegenwoordigd zijn in de portefeuille en in de brede marktbenchmark, en hoe de portefeuille eruit zou moeten zien in 2030 en 2050 om in lijn te komen met het energietransitie-pad dat beschreven is in het Sustainable Development Scenario (SDS) van het International Energy Agency (IEA).

Uit de grafiek blijkt dat wij al behoorlijk minder in fossiele energiebronnen beleggen. Om de klimaatdoelstellingen te realiseren zal het aandeel van hernieuwbare energiebronnen de komende jaren verder moeten groeien. Wij spannen ons in om met onze beleggingsportefeuille hier een bijdrage aan te leveren.

1 | Kernpunten &
vooruitblik

2 | Onze MVB
overtuigingen & aanpak

3 | Sturen op
broeikasgasreductie

4 | Sturen op
duurzaamheidsthema's

5 | MVB-integratie &
actief eigenaarschap

6 | Screening &
uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

4 | STUREN OP DUURZAAMHEIDS THEMA'S

Sturen op duurzaamheidsthema's

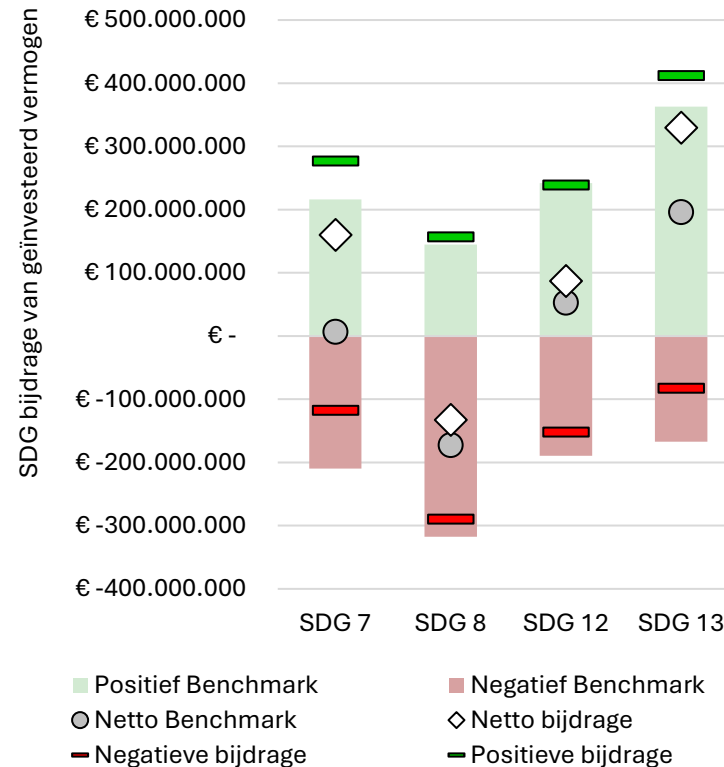
Het Fonds richt zich op beleggingen die een positieve bijdrage leveren aan de duurzaamheidsthema's Arbeid en Klimaat. Voor beleggingen op de beurs kijkt het Fonds vooral naar de positieve en negatieve bijdrage van de beleggingen op de SDG's SDG 7 (Betaalbare & duurzame Energie), SDG 8 (Eerlijk werk en economische groei), SDG 12 (Verantwoorde productie en consumptie) en SDG 13 (Klimaatactie). Voor de alternatieve beleggingen zoals Hypotheken, Niet-genoteerd vastgoed, Onderhandse leningen en Niet-genoteerd infrastructuur kijken we naar andere indicatoren, passend bij de duurzaamheidsthema's van het Fonds.

SDG bijdrage van de beursgenoteerde portefeuille

In de beursgenoteerde portefeuille worden alle beleggingen in aandelen, bedrijfsobligaties en vastgoed beoordeeld op hun **SDG-bijdrage**. De grafiek aan de rechterkant laat zien welke positieve en negatieve bijdrage de beursgenoteerde portefeuille van het Fonds heeft op de focus SDG's in 2023.

In het totaal heeft de beursgenoteerde portefeuille een netto bijdrage op de focus SDG's geleverd van €444 miljoen.

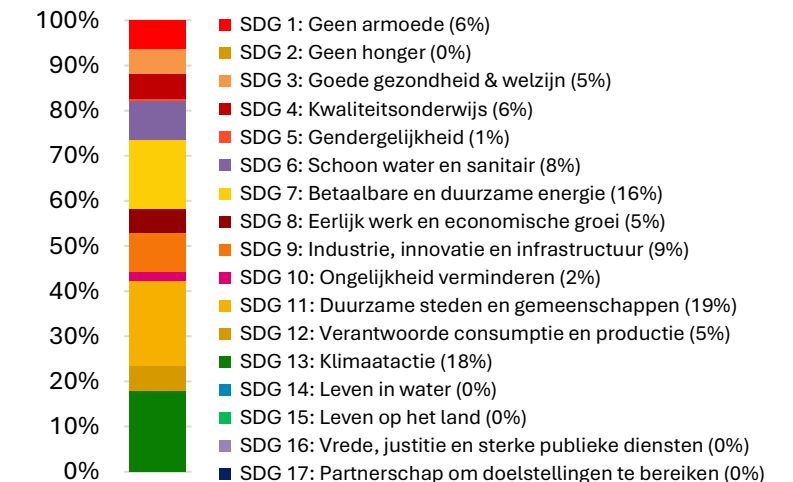
Hoewel onze beleggingen netto een positieve bijdrage leveren aan de focus SDG's, benadrukt de omvang van de negatieve bijdrage het belang van verdere verduurzaming binnen onze portefeuille.

Groene staatsobligaties voor een positieve bijdrage aan het klimaat

Een behoorlijk deel van de beleggingsportefeuille van het Fonds is belegd in staatsobligaties van stabiele landen zoals Nederland, Duitsland en Frankrijk. Het geldt dat deze landen ophaalt met deze staatsobligaties kan in principe voor alle doeleinden worden gebruikt. Echter, in het geval van een **groene obligatie**, mag de opbrengst van de obligatie uitsluitend worden gebruikt om specifieke duurzame milieuprojecten te financieren. Op dezelfde wijze zijn er ook **sociale** en **duurzame obligaties**.

Het Fonds belegt in dergelijke staatsobligaties. Per eind 2023 was circa 22% (€162 miljoen) van alle staatsobligaties in de portefeuille een groene, sociale of duurzame obligatie. Onderstaande grafiek toont aan op welke SDG's deze staatsobligaties een positieve bijdrage leveren.

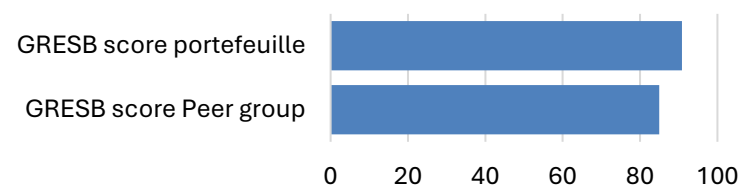

Verduurzamen van vastgoed

De vastgoedsector is de afgelopen jaren steeds meer gericht op duurzaamheid. Gebouwen worden energie-efficiënter gemaakt met slimme technologieën en er is aandacht voor CO₂-reductie. Duurzame energiebronnen worden geïntegreerd in gebouwen. Deze ontwikkelingen dragen bij aan een milieuvriendelijkere en toekomstbestendige vastgoedsector, met economische voordelen voor eigenaren en gebruikers.

Naast klimaatgerelateerde aspecten richt de vastgoedsector zich steeds meer op sociale aspecten van MVB. Er is aandacht voor het creëren van inclusieve gemeenschappen, betaalbaar wonen, toegankelijkheid voor mensen met een beperking en het stimuleren van lokale werkgelegenheid. Dit draagt bij aan een sociaal verantwoorde en gezonde samenleving.

Bij het selecteren van vastgoedfondsen houdt het Fonds rekening met deze duurzaamheidsaspecten. Het Fonds richt zich met name op duurzaamheidsscores zoals de Global Real Estate Sustainability Benchmark (**GRESB**).

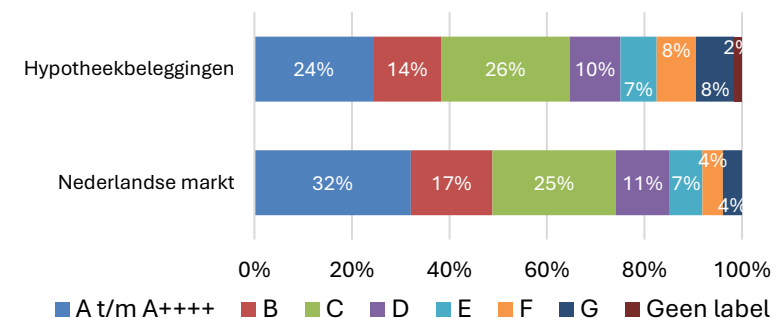
Gemiddeld hebben de niet-genoteerde vastgoedbeleggingen in de portefeuille van het Fonds een GRESB score van 91 Dit is hoger dan vergelijkbare vastgoedfondsen (85).

Focus op klimaat binnen hypotheeken

Het Fonds belegt ook in Nederlandse hypotheekfondsen. Het Fonds vindt het belangrijk om ook via deze beleggingen een positieve bijdrage te leveren aan het klimaat. Dit kan bijvoorbeeld door het aanbieden van **duurzaamheidsdepots**. Het Fonds let erop dat deze depots actief worden aangeboden. Ook is het wenselijk als hypotheekbeheerders tools aanbieden aan hun klanten om hen te helpen bij het verduurzamen van hun huis, zoals kosten-baten analyses voor duurzame investeringen en hulp bij het vinden van geschikte aannemers en installateurs.

Een belangrijke metriek waarop de duurzaamheid van een hypotheekbeheerder wordt gemeten is het energielabel van de woningen waaraan de hypotheeken zijn gekoppeld. Onderstaande grafiek toont de energielabelverhouding van de portefeuille ten opzichte van de brede Nederlandse markt. Hieruit valt te concluderen dat onze hypotheekbeleggingen minder duurzaam zijn vergeleken met de Nederlandse markt. Op dit moment spreken we via de fiduciair vermogensbeheerder veel met de externe hypotheekbeheerders over wat zij kunnen doen op het gebied van duurzaamheid. Op dit vlak worden geleidelijk verdere stappen gezet.

Energielabelverhouding portefeuille vs. de Nederlandse markt

Duurzaamheid binnen directe leningen

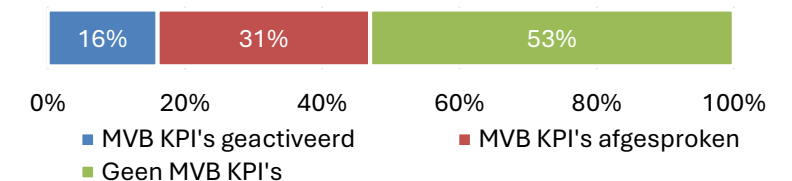
Het Fonds belegt in directe onderhandse leningen (**Direct Lending**) met behulp van gespecialiseerde vermogensbeheerders.

Binnen de categorie spelen duurzaamheidsaspecten een belangrijke rol. De Direct Lending beheerder onderzoekt of een aanvraag voor een lening mogelijk afgewezen moet worden vanwege duurzaamheidsrisico's, of dat de positieve bijdrage op een van onze duurzaamheidsthema's juist een extra reden is om de lening aan te gaan.

Als onderdeel van de leenvoorwaarden worden steeds vaker concrete afspraken over duurzaamheidsdoelstellingen gemaakt. Deze zijn ontworpen om bedrijven te stimuleren om hun duurzaamheidsprestaties te verbeteren op vooraf vastgestelde doelstellingen.

Om bedrijven te stimuleren deze doelstellingen te halen, bieden Direct Lending beheerders hun kredietnemers financiële prikkels in de vorm van een korting op de rentelast. Als een portefeuillebedrijf voldoet aan de afgesproken duurzaamheidsdoelstellingen, kan de te betalen rente bijvoorbeeld met 0,05% of 0,10% dalen.

Inmiddels heeft 47% van de uitstaande onderhandse leningen een dergelijke duurzaamheidsdoelstelling. 16% van de uitstaande onderhandse leningen heeft deze doelstelling inmiddels behaald, waarmee een renteverlaging is gerealiseerd.

1 | Kernpunten & vooruitblik

2 | Onze MVB overtuigingen & aanpak

3 | Sturen op broeikasgasreductie

4 | Sturen op duurzaamheidsthema's

5 | **MVB-integratie & actief eigenaarschap**

6 | Screening & uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

5 | MVB-INTEGRATIE & ACTIEF EIGENAARSCHAP

MVB-integratie & actief eigenaarschap voor een duurzame basis

Met Best-in-class beleggen de duurzame bedrijven selecteren

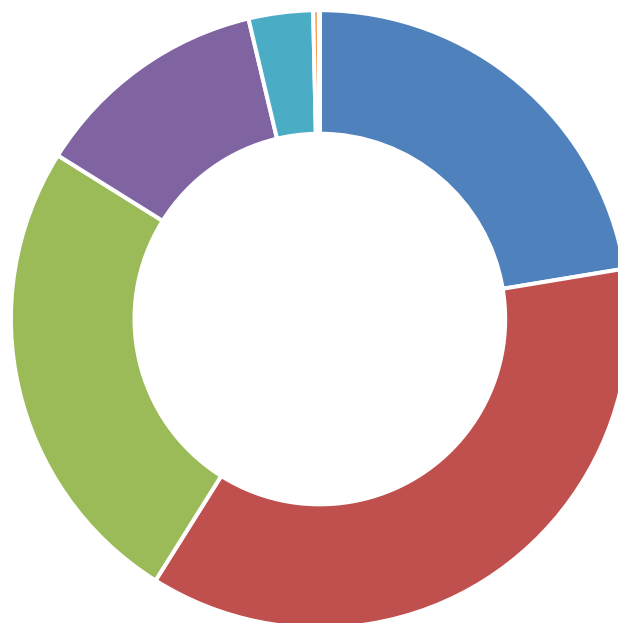
Waar mogelijk hanteert het Fonds een '**best-in-class**' aanpak. Hiermee streeft het Fonds alleen te beleggen in ondernemingen die goed scoren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. **Goed ondernemingsbestuur** is daarvan een belangrijk onderdeel.

37% van de fonds-/mandaatbeheerders waarin het Fonds is belegd hanteert een Best-in-Class beleid. Voor de komende jaren zet het Fonds zich in om dit percentage stap voor stap te verhogen.

De selectie van ondernemingen die goed scoren op MVB-gebied wordt bepaald op basis van '**ESG-ratings**'.

De ESG-rating is een belangrijke indicator bij de keuze met welke bedrijven een gesprek wordt gevoerd om te werken aan hun duurzaamheid. Aan de hand van het Best-in-Class beleid worden bedrijven met een rating lager dan "B" uit de portefeuille verwijderd.

Het volgende diagram toont dat er van de beleggingen met een ESG-rating nagenoeg geen beleggingen zijn in bedrijven met de laagste rating (CCC: 0,1%) en 0,3% in bedrijven met een B-rating.

■ AAA (22,3%) ■ AA (36,3%) ■ A (24,8%) ■ BBB (12,3%)
■ BB (3,3%) ■ B (0,3%) ■ CCC (0,1%)

In gesprek met bedrijven voor een duurzamere wereld

Het Fonds gaat de dialoog aan met bedrijven om aan te geven wat wij belangrijk vinden. We willen op deze manier bedrijven aansporen om positieve veranderingen te realiseren. Deze gesprekken worden ook wel **engagement** genoemd.

De engagement-activiteiten worden niet uitgevoerd door het Fonds zelf maar uitbesteed aan de extern vermogensbeheerders en de **fiduciare beheerder**. Daarnaast zoekt het Fonds samenwerking op met andere partijen. De dialoog wordt op drie verschillende lagen gevoerd:

1. engagement via de fiduciair vermogensbeheerder van het Fonds;
2. engagement via de beheerders van de beleggingsfondsen en -mandaten waarin het Fonds belegt;
3. engagement door aansluiting bij engagement-initiatieven (bijv. **Climate Action 100+**).

1. Engagement door de fiduciair vermogensbeheerder

Het **fiduciare vermogensbeheer** van het Fonds is uitbesteed aan Van Lanschot Kempen. Naast algemeen vermogensbeheer ondersteunen zij het Fonds ook in het integreren van duurzaam beleggen, waar engagement deel van uitmaakt.

In 2023 is de fiduciair vermogensbeheerder van BPFL in gesprek gegaan met de betrokken vermogensbeheerders, en heel gericht met een aantal bedrijven in de beleggingsportefeuille. In samenwerking met andere beleggers zijn zij in het totaal met 131

bedrijven een dialoog aangegaan. Niet al deze bedrijven zitten nu in onze portefeuille.

Bijlage II toont een overzicht van de engagements die zijn uitgevoerd door de fiduciair vermogensbeheerder namens het Fonds, per onderwerp (Ecologie, Sociaal, Governance).

Zorgen over Veiligheidsnormen, in Gesprek met Vinci

Het pensioenfonds is van mening dat de veiligheid van medewerkers altijd de hoogste prioriteit moet krijgen en dat sterfgevallen op de werkvloer als een cruciale factor moeten dienen bij het bepalen van bonussen gerelateerd aan veiligheid. In 2022 ontvingen de leidinggevendenden van Vinci, een Frans bouwbedrijf, een groot gedeelte van de variabele beloning die gekoppeld was aan sociale doelen, ondanks het feit dat er vier bevestigde sterfgevallen op de werkvloer waren. Bovendien bestaat er mogelijkheid voor meer niet-gemelde sterfgevallen vanwege een gebrek aan transparantie over dit probleem.

De uitbetaling van de variabele beloning, ondanks de vier bevestigde sterfgevallen, zorgt voor aanzienlijke zorgen voor de toekomst. Van Lanschot Kempen is daarom namens het pensioenfonds de dialoog gestart met Vinci. We streven ernaar dat Vinci een nul-norm voor sterfgevallen op de werkvloer in invoert als onderdeel van de ESG-variabele beloning.

Bron: Beleggingsmandaat BlackRock bedrijfsobligaties, engagement uitgevoerd door Van Lanschot Kempen, 2023

2. Engagement door beleggingsfondsen en -mandaten

De fiduciaire vermogensbeheerder heeft namens het Fonds gesprekken gevoerd met de externe vermogensbeheerders die het pensioenvermogen beheren. Doel van de gesprekken was om te beoordelen of het MVB-beleid dat zij voeren in lijn is met het MVB-beleid van het Fonds.

Circa 52% van de externe vermogensbeheerders in de portefeuille (excl. niet-genoteerde alternatieve beleggingen) van het Fonds voert engagement uit op de bedrijven waarin wordt belegd.

3. Gezamenlijk het gesprek aangaan met ondernemingen

Het Fonds is via de fiduciair vermogensbeheerder aangesloten bij Climate Action 100+. Via dit samenwerkingsverband gaat een grote groep vermogensbeheerders en eigenaren, waaronder pensioenfondsen, de dialoog aan met bedrijven in CO₂-intensieve sectoren. Het gaat om 166 bedrijven die verantwoordelijk zijn voor 80% van de wereldwijde industriële emissie.

Het doel is om de opwarming van de aarde te beheersen en de transitie te maken naar een klimaatneutrale economie. Het Climate Action 100+ wil het bestuurlijk raamwerk van bedrijven verbeteren, en de manier waarop zij over klimaat(plannen) rapporteren.

Het Fonds is via de fiduciair vermogensbeheerder ook aangesloten bij Nature Action 100. Dit is een wereldwijd engagementinitiatief dat zich richt op het stimuleren van ambitie en actie bij bedrijven om natuur- en biodiversiteitsverlies om te keren. Investeerders die deelnemen aan het initiatief gaan in gesprek met bedrijven in sectoren die als hierbij belangrijk worden beschouwd.

Op weg naar een Rechtvaardige Transitie met BMW

BMW Gruppe richt zijn aandacht op de vermindering van de CO₂-uitstoot. De onderneming heeft op dit terrein vorderingen geboekt met de formulering van lange termijn doelen. Maar bij de transitie naar een lagere uitstoot doet BMW er goed aan te kijken naar de maatschappelijke gevolgen van die veranderingen. Begin 2023 heeft Van Lanschot Kempen namens het pensioenfonds BMW dan ook aangesproken op een 'Just Transitio'.

Dit begrip - een rechtvaardige transitie - betekent dat er wordt gekeken naar (en iets gedaan wordt met) de maatschappelijke gevolgen van de realisatie van klimaatdoelen. Dat gaat onder andere over het effect van de transitie op werknemers en gemeenschappen net als op de arbeidsomstandigheden in de keten. Inmiddels hebben veel ondernemingen een streefdoel voor 'net zero' geformuleerd. In het kader daarvan krijgen steeds meer ondernemingen, overheden, beleggers en andere organisaties oog voor de mogelijke maatschappelijke gevolgen van de energietransitie.

Afgelopen jaar heeft Climate Action 100+ (CA100+) een indicator voor Just Transition geïntroduceerd. Met die indicator wordt in kaart gebracht in hoeverre een onderneming zich inzet en plannen maakt voor zo'n maatschappelijk rechtvaardige overgang en de vorderingen die worden geboekt. Op dit moment voldoet BMW niet aan de Just Transition-criteria van CA100+. In het engagementtraject willen we de onderneming dan ook stimuleren om meer informatie te verschaffen over hun inzet voor een rechtvaardige transitie.

Bron: Beleggingsmandaat DWS aandelen, engagement uitgevoerd door Van Lanschot Kempen, 2023

Naar een Evenwichtig en Duurzaam Beloningsbeleid bij Safestore

Safestore is een vastgoedbedrijf dat opslagfaciliteiten aanbiedt aan consumenten. Van Lanschot Kempen is namens het pensioenfonds de dialoog gestart met Safestore over het beloningsbeleid van de directie.

Het doel van de dialoog was om meer evenwicht te brengen tussen het vaste en variabele salaris, conform standaard marktpraktijken, en het belang van ESG-doelstellingen te vergroten.

Van Lanschot Kempen heeft deze onderwerpen besproken tijdens een overleg met de voorzitter van het beloningscomité van Safestore. Tijdens deze gesprekken zijn de volgende overeenkomsten gevonden:

1. Conform standaard marktpraktijken wordt de variabele beloning structureel verlaagd;
2. ESG KPI's zullen minimaal 10% van het beloningsprogramma vormen en zullen de netto nuldoelstellingen ondersteunen;
3. Vanaf 2026 zal over een periode van 3 jaar het gewicht van ESG KPI's in het beloningsprogramma verder toenemen, met nog ambitieuzere doelstellingen.

Bron: Beleggingsfonds Northern Trust beursgenoteerd vastgoed, engagement uitgevoerd door Van Lanschot Kempen, 2023

Invloed uitoefenen door te stemmen

Het Fonds wil ondernemingen aanzetten tot een duurzamer beleid door middel van stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. Hoog op de agenda staan belangrijke onderwerpen zoals een rechtvaardig beloningsbeleid, het bevorderen van goede arbeidsomstandigheden en het respecteren van mensenrechten.

Wij stemden via de extern vermogensbeheerders in 20 procent van de stemmingen tegen de voorstellen van het management. Dat kon verschillende redenen hebben. Deze stemmingen betreffen vaak zaken als overnamebeschermingen, reorganisaties, vergoedingen van het management en aandelenuitgiften maar kunnen ook over MVB-onderwerpen gaan. We hebben bijvoorbeeld tegen het bestuur van Alphabet gestemd (zie het voorbeeld).

Wij stemden relatief vaak tegen voorstellen van andere aandeelhouders, vooral als deze voorstellen een negatieve impact zouden hebben op de duurzaamheidsthema's van het Fonds.

De tabel in bijlage III toont een gedetailleerd overzicht van het stemgedrag per beleggingsfonds en -mandaat.

Stemmen tegen het management van Alphabet voor meer transparantie over hun impact op mensenrechten

Alphabet, het moederbedrijf van Google, is een multinational die bekend staat om zijn technologie- en internetgerelateerde diensten. In 2023 vond er een stemming plaats over het publiceren van een onafhankelijke beoordeling van de impact op de mensenrechten van hun gerichte advertentietechnologie. Ondanks dat het management tegenstemde, hebben wij vóór gestemd.

Wij zijn van mening dat het uitvoeren van een onafhankelijke beoordeling van de impact op de mensenrechten waardevolle inzichten biedt in hoe Alphabet de mogelijke risico's met betrekking tot de mensenrechten van zijn gerichte advertentiebeleid en -praktijken beheert en aanpakt. Door een dergelijke beoordeling te publiceren, zou Alphabet transparantie en verantwoordingsplicht tonen in zijn operaties, wat ons vertrouwen als aandeelhouder vergroot. Het zou ook de toewijding van het bedrijf laten zien om op verantwoorde wijze de maatschappelijke impact van zijn advertentietechnologie te beheren.

Bron: Beleggingsfonds DWS aandelen wereldwijd, 2023

1 | Kernpunten &
vooruitblik

2 | Onze MVB
overtuigingen & aanpak

3 | Sturen op
broeikasgasreductie

4 | Sturen op
duurzaamheidsthema's

5 | MVB-integratie &
actief eigenaarschap

**6 | Screening &
uitsluitingen**

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

6 | SCREENING & UITSLUITINGEN

Screening & uitsluitingen om nadelige effecten van beleggen te voorkomen

Wettelijke uitsluitingen van landen en/of bedrijven

Het Fonds wil niet beleggen in bedrijven of landen waarvoor een wettelijk besluit tot een handelsembargo door de Europese Unie (EU Sanctielijst) of de Verenigde Naties (VN Veiligheidsraad Sanctielijst) is afgegeven.

Ook wil het Fonds niet beleggen in ondernemingen die betrokken zijn bij de productie, toelevering, distributie of verkoop van **controversiële wapens**. Alleen als er binnen beleggingsfondsen voor een heel klein deel belegd wordt in deze wapens is dit wettelijk gezien geoorloofd. Het Fonds heeft geen beleggingen in ondernemingen die in verband worden gebracht met controversiële wapens.

Uitsluiten van landen vanuit MVB-overtuigingen

Hoewel sommige landen niet op een sanctielijst staan en het mogelijk is om erin te beleggen, kan het Fonds er toch voor kiezen om dit vanuit duurzaamheidsredenen niet te doen.

Het Fonds heeft een **landenbeleid** opgesteld om te bepalen waarin wel en niet kan worden belegd. Dit beleid houdt rekening met ecologische, sociale en governance factoren die bepalen of een land als belegbaar wordt beschouwd. Als een land door het landenbeleid als niet-belegbaar wordt geclassificeerd, wenst het Fonds hier niet in te beleggen. Dit betekent dat het Fonds binnen die landen niet belegt in staatsobligaties of staatsgerelateerde

bedrijven. Bedrijven die niet staatsgerelateerd zijn kunnen echter nog steeds worden opgenomen in de beleggingsportefeuille.

Het landenbeleid zorgt ervoor dat er naast de 22 landen die worden uitgesloten vanuit wettelijke uitsluitingen, er nog 47 landen zijn die additioneel worden uitgesloten vanwege duurzaamheidsredenen.

Screenen van bedrijven die maatschappelijke normen ernstig overschrijden

Het Fonds wil niet beleggen in bedrijven die ernstige negatieve impact veroorzaken op de maatschappij. Als een bedrijf dit toch doet, kiest het Fonds ervoor om het bedrijf uit te sluiten. Om dergelijke bedrijven te identificeren gebruiken we de UN Global Compact Principles (**UNGCP**) als maatstaf.

Ondernemingen die negatief scoren op de UNGCP moeten doorgaans kosten maken om schade te herstellen, onder andere door juridische claims. Het overschrijden van deze normen heeft naast maatschappelijke en reputationele gevolgen dus vaak ook financiële gevolgen.

Per eind 2023 heeft het Fonds geen beleggingen in ondernemingen die de UNGCP ernstig schenden.

Uitsluiten van bedrijven om negatieve effecten op de duurzaamheidsthema's te voorkomen

Het Fonds heeft als doel om de negatieve impact van haar beleggingen op het milieu en de maatschappij te vermijden en het risico op waardevermindering te voorkomen. Daarom is er een inventarisatie gemaakt van de belangrijkste (potentiële) negatieve effecten met betrekking tot de duurzaamheidsthema's Arbeid en Klimaat. Een voorbeeld van zo'n negatief effect is tabaksconsumptie.

Roken brengt ernstige schade toe aan de gezondheid en daarom heeft het Fonds besloten niet te willen beleggen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, toelevering, distributie en/of verkoop van tabak en tabak gerelateerde producten. Het Fonds heeft geen beleggingen in ondernemingen die inkomsten halen uit tabak.

Ook bedrijven die actief zijn in het mijnen van kolen of energie opwekken uit kolen sluiten wij uit, vanwege de negatieve impact op het klimaat.

De uiteindelijke lijst met landen en bedrijven waar het Fonds niet in wenst te beleggen, oftewel de **uitsluitingslijst**, is gepubliceerd op de **website** van het Fonds.

1 | Kernpunten & vooruitblik

2 | Onze MVB overtuigingen & aanpak

3 | Sturen op broeikasgasreductie

4 | Sturen op duurzaamheidsthema's

5 | MVB-integratie & actief eigenaarschap

6 | Screening & uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

7 | DEFINITIELIJST

Definitielijst

Akkoord van Parijs

Een in december 2015 ondertekende internationale overeenkomst met als doel klimaatverandering tegen te gaan en de investering in een duurzame koolstofarme toekomst te versnellen. De centrale doelstelling is om de wereldwijde stijging van de temperatuur ruim onder 2 graden Celsius ten opzichte van het pre-industriële niveau te houden en om een inspanning te leveren die temperatuurstijging te beperken tot niet meer dan 1,5 graden.

Beleggingscyclus

Het proces waarbij het Fonds zijn beleggingsstrategie bepaalt en uitvoert om rendement te genereren en aan toekomstige pensioenverplichtingen te voldoen. Dit omvat verschillende fasen, waaronder het vaststellen van doelstellingen, het selecteren van beleggingen, het monitoren van de prestaties en het periodiek herzien van de strategie.

Best-in-class

Best-in-class beleggen is een aanpak waarbij wordt gestreefd naar het selecteren van de best presterende bedrijven binnen een bepaalde sector of industrie. Bij MVB is het doel om te investeren in bedrijven die goed scoren op het gebied van duurzaamheid, maatschappelijke impact en een goed ondernemingsbestuur. De selectie van ondernemingen die goed scoren op MVB-gebied wordt bepaald op basis van 'ESG-ratings'.

Class actions

Collectieve rechtszaken of massaschadeclaims die kunnen worden aangespannen als er duidelijke aanwijzingen zijn van (non-) financiële schade door wanbestuur.

Climate Action 100+

Climate Action 100+ is een wereldwijde coalitie van meer dan 500 institutionele beleggers die druk uitoefent op grote vervuilende bedrijven om ambitieuze klimaatdoelstellingen te stellen en actie te ondernemen om klimaatverandering tegen te gaan.

Climate Transition Benchmark

De Climate Transition Benchmark (CTB) is een maatstaf die kan worden gebruikt om de prestaties van beleggingsportefeuilles te beoordelen op hun naleving van de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs.

De CTB hanteert een methodologie die is gebaseerd op de emissiereductiedoelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs. Het startpunt van het CTB-emissiereductietraject wordt bepaald aan de hand van de assetallocatie van de beursgenoteerde beleggingsportefeuille per ultimo 2019. In het eerste jaar (2020) kenmerkt de PAB zich door een reductie van 30%. Vervolgens kent het traject een verdere emissiereductie van 7% per jaar tot en met het jaar 2050.

CO₂e

Een eenheid voor de impact van een broeikasgas, aangegeven als de hoeveelheid CO₂ met een equivalent effect op de opwarming van de aarde. De hoeveelheid CO₂ wordt gewoonlijk uitgedrukt in ton. Een ton is equivalent aan 1000 kg.

CO₂-intensiteit

Dit is een maatstaf die aangeeft hoeveel CO₂-uitstoot er plaatsvindt per eenheid van productie, activiteit of economische waarde. Het wordt vaak gebruikt om de milieuprestaties van

bedrijven of sectoren te meten en te vergelijken. Een hoge CO₂-intensiteit geeft aan dat er veel CO₂-uitstoot is in verhouding tot de hoeveelheid geproduceerde goederen of diensten, terwijl een lage CO₂-intensiteit betekent dat er relatief weinig CO₂-uitstoot plaatsvindt.

Controversiële wapens

Wapens met een onevenredig groot en nietsontziend effect op burgers, soms nog jaren nadat er aan een conflict een einde is gekomen, worden doorgaans aangemerkt als controversieel. In de meeste gevallen zijn dit antipersoonsmijnen, kernwapens, clusterwapens, biologische en chemische wapens, verarmd uranium en munitie van witte fosfor. De meeste wapens die als controversieel worden gezien vallen onder internationale verdragen zoals het verdrag inzake clustermunitie en het verdrag inzake het verbod op antipersoonsmijnen.

De Nederlandsche Bank

DNB is de centrale bank van Nederland en bewaakt de financiële stabiliteit. Vanuit het MVB-perspectief stimuleert DNB duurzaam beleggen en moedigt het financiële instellingen aan om duurzaamheid te integreren in hun beleid.

Direct Lending

Direct Lending is een vorm van beleggen waarbij investeerders rechtstreeks leningen verstrekken aan bedrijven, zonder tussenkomst van een traditionele bank. In plaats van geld te lenen van een bank, kunnen bedrijven leningen aangaan bij individuele beleggers of fondsen. Dit biedt bedrijven meer flexibiliteit en

toegang tot financiering, terwijl beleggers potentieel aantrekkelijke rendementen kunnen behalen.

Duurzaamheidsdepot

Een duurzaamheidsdepot bij hypotheek is een regeling waarmee consumenten extra geld kunnen lenen om hun woning duurzamer te maken. Met maximaal € 25.000 of 6% van de woningwaarde kunnen ze bijvoorbeeld isolatie, dubbel glas, HR-ketels, warmtepompen en zonnepanelen installeren. Het doel is om energieverbruik te verminderen en bij te dragen aan het klimaat.

Duurzame benchmarks

Duurzame benchmarks zijn indices die de prestaties van duurzame beleggingen meten. Ze bestaan uit financiële instrumenten van bedrijven die voldoen aan duurzaamheidscriteria. Beleggers gebruiken ze om duurzaamheid in hun beleggingen te integreren en te vergelijken met traditionele indices.

Duurzame obligaties

Duurzame obligaties (ook bekend als sustainable bonds) omvatten t.o.v. **groene obligaties** een breder scala aan duurzaamheidsdoelen. Naast milieuaspecten kunnen de opbrengsten van duurzame obligaties ook worden gebruikt voor sociale projecten, zoals het bevorderen van sociale inclusie, het verbeteren van de toegang tot onderwijs en gezondheidszorg en het bevorderen van gendergelijkheid.

Engagement

Het streven om het gedrag van een onderneming te beïnvloeden waarin een fonds belegt met als doel de werkwijzen op het gebied van milieu, maatschappij en/of bestuur (ESG) te verbeteren. Zo kan er met de raad van bestuur een gesprek worden aangegaan over het verbeteren van de arbeidsomstandigheden bij de bewuste onderneming.

ESG

ESG is de Engelse afkorting voor factoren op het gebied van milieu, maatschappij en bestuur (environmental, social & governance). Aan de hand van die drie centrale factoren wordt doorgaans de duurzaamheid van de activiteiten van een onderneming of van een belegging beoordeeld.

ESG-ratings

De ESG-rating is een systematiek waarbij een dataleverancier (in dit geval MSCI ESG Research) bedrijven beoordeelt op hun MVB-beleid en uitvoering daarvan. Deze beoordeling levert een score ('rating') op. De score AAA is de hoogst mogelijke rating, CCC de laagst mogelijke rating.

Fiduciair vermogensbeheerder

Het fiduciair vermogensbeheer van het Fonds is uitbesteed aan Van Lanschot Kempen. Zij adviseren en integreren alle aspecten van vermogensbeheer zoals het opstellen van de beleggingsstrategie, samenstellen van de ideale beleggingsmix en het actief beheren of uitbesteden van portefeuilles.

GRESB

GRESB (Global Real Estate Sustainability Benchmark) is een onafhankelijke benchmark (referentie-index) die vastgoedfondsen en -portefeuilles wereldwijd beoordeelt en vergelijkt op hun duurzaamheidsprestaties. De benchmark geeft inzicht in hoe de vermogensbeheerder, of bijvoorbeeld de lokale beheerder van een winkelcentrum, omgaat met milieu-, sociale en bestuurlijke aspecten. Op basis van de GRESB-score kan er een goede vergelijking worden gemaakt tussen verschillende vastgoedbeleggingsfondsen. Hoe hoger de GRESB score, hoe duurzamer het fonds.

Goed ondernemingsbestuur

Ook wel bekend als corporate governance, verwijst naar het geheel van regels, processen en structuren die worden gebruikt om een bedrijf effectief en verantwoord te leiden en te beheren. In de context van ESG verwijst het naar de manier waarop een bedrijf zijn bestuurlijke processen en structuren inzet om op een ethische, verantwoorde en duurzame manier te opereren. Dit omvat onder andere het waarborgen van transparantie en integriteit in besluitvorming, het beschermen van de belangen van alle belanghebbenden, het stimuleren van diversiteit en inclusie binnen de organisatie, en het aannemen van effectieve mechanismen om risico's te beheren en naleving van regelgeving te waarborgen.

Groene obligaties

Een groene obligatie is een financieel instrument dat wordt uitgegeven door bedrijven, overheden of andere organisaties om specifiek te worden gebruikt voor groene projecten.

De opbrengsten van een groene obligatie worden gebruikt om specifieke groene projecten te financieren, zoals hernieuwbare energieprojecten, energie-efficiëntie-initiatieven, waterbeheer en klimaatadaptatieprojecten. Door te investeren in groene obligaties kunnen investeerders bijdragen aan een duurzamere toekomst.

IEA

Het Internationaal Energieagentschap (IEA) is een autonome organisatie die energiezekerheid bevordert en economische groei ondersteunt, terwijl het milieu- en klimaatdoelstellingen nastreeft door middel van gegevensanalyse, beleidsaanbevelingen en internationale samenwerking.

Landenbeleid

Het Fonds heeft een landenbeleid opgesteld om de betrokkenheid bij negatieve impact op ESG-factoren te beheersen. Dit beleid richt zich op het identificeren van dergelijke impact in landen door overheden en omvat de implementatie en monitoring ervan. Het landenbeleid is een aanvulling op de sanctielijst, die bestaat uit financiële instrumenten uitgegeven door landen waarvoor de EU of de VN een wettelijk besluit tot handelsembargo heeft afgegeven.

MVB

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. In dit document worden MVB, duurzaamheid en ESG afwisselend gebruikt, maar ze hebben dezelfde betekenis.

MVB-integratie

Onder de integratie van MVB wordt in het algemeen verstaan het meewegen van (risico)factoren op het gebied van milieu, maatschappij en bestuur in financiële analyses en de besluitvorming, naast de financiële risicofactoren, met als doel de reële waarde van een bepaalde belegging te beoordelen en de beleggingsresultaten te versterken. Het bewaken van en rapporteren over dergelijke risico's in een portefeuille kan eveneens tot die integratie behoren.

MVB KPI's

Dit zijn doelstelling zijn korte- (1-3 jaar), middellange- (3-5 jaar) en lange- (5-10) termijn doelen (Key Performance Indicatoren, KPI's) die aansluiten bij ons MVB-beleid. Aan de hand van deze MVB KPI's wordt de progressie om de MVB-doelstellingen te behalen gemeten zodat indien nodig hierop kan worden bijgestuurd.

MVB-beleid

In dit document staat beschreven hoe om wordt gegaan met maatschappelijk verantwoord beleggen. Het beleidsdocument is te vinden in de volgende link: [MVB-beleid](#).

Net zero

Net zero is de benaming van een situatie waarin de uitstoot van wereldwijde broeikasgassen door menselijke activiteit in evenwicht is met de hoeveelheid die wordt verwijderd uit de atmosfeer. In zo'n emissieneutrale situatie is er nog altijd sprake van de uitstoot van CO₂, maar wordt er een gelijke hoeveelheid koolstof uit de atmosfeer gehaald als erin wordt gepompt. Het resultaat: nul toename van de netto-uitstoot. Dat kan worden gerealiseerd door enerzijds de emissies te verlagen en anderzijds emissies te compenseren door activiteiten als herbebossing of de opvang van CO₂.

Paris Aligned Benchmark

De Paris Aligned Benchmark (PAB) is een maatstaf die kan worden gebruikt om de prestaties van beleggingsportefeuilles te beoordelen op hun naleving van de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs.

De PAB hanteert een methodologie die is gebaseerd op de emissiereductiedoelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs. Het startpunt van het PAB-emissiereductietraject wordt bepaald aan de hand van de assetallocatie van de beursgenoteerde beleggingsportefeuille per ultimo 2019. In het eerste jaar (2020) kenmerkt de PAB zich met een reductie van 50%. Vervolgens kent het traject een verdere emissiereductie van 7% per jaar tot en met het jaar 2050.

Platform Living Wage Financials

Platform Living Wage Financials is een samenwerkingsverband van financiële instellingen en stakeholders die streven naar een leefbaar loon in wereldwijde toeleveringsketens. Ze bevorderen transparantie en verantwoordelijkheid in de financiële sector om ervoor te zorgen dat werknemers een eerlijk loon ontvangen.

Risicobeheercyclus

De risicobeheercyclus omvat het identificeren van risico's, het bepalen van de risicobereidheid, het beoordelen van risico's, het nemen van risicomitigerende maatregelen en het monitoren en evalueren van risico's. Het Fonds identificeert daarmee ook duurzaamheidsrisico's door middel van kwantitatieve en kwalitatieve benaderingen, zoals portefeuille-screenings, scenario-analyses en dialogen met specialisten. Risicobereidheid wordt vastgesteld voor elk materieel duurzaamheidsrisico en het Fonds neemt maatregelen om de blootstelling aan risico's te verlagen en te beheren. Monitoring vindt plaats aan de hand van risico-indicatoren en rapportages, en periodieke evaluaties zorgen ervoor dat de risicomanagementcyclus up-to-date blijft.

RWI

Real-World Impact indicatoren verwijzen naar de meetbare effecten die een investering heeft op de samenleving, het milieu en andere belangrijke aspecten van duurzaamheid. Het gaat daarmee verder dan alleen financieel rendement en richt zich op positieve veranderingen die worden gerealiseerd door investeringen. Real-op het verminderen van de CO₂-uitstoot, het bevorderen van sociale gelijkheid, het ondersteunen van duurzame energieprojecten of het creëren van werkgelegenheid in achtergestelde gebieden.

SDS

Sustainable Development Scenario is een concept dat wordt gebruikt door internationale organisaties zoals het Internationaal Energieagentschap (IEA) om een duurzame toekomst op het gebied van energie en milieu te schetsen. Het is een scenario dat streeft naar het behalen van de doelstellingen van duurzame ontwikkeling, zoals vastgesteld door de Verenigde Naties.

In de SDS wordt rekening gehouden met verschillende aspecten, zoals het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen, het bevorderen van energie-efficiëntie, het vergroten van het aandeel van hernieuwbare energiebronnen en het verbeteren van de toegang tot schone en betaalbare energie. Het doel is om een evenwicht te vinden tussen economische groei, sociale vooruitgang en milieubescherming.

SDG's

SDG's, oftewel Sustainable Development Goals, zijn 17 doelen die zijn opgesteld door de Verenigde Naties om wereldwijde uitdagingen aan te pakken. Deze doelen streven naar een duurzame toekomst voor iedereen, waarbij thema's zoals armoedebestrijding, gendergelijkheid, klimaatactie en goede gezondheid en welzijn centraal staan. Ze dienen als richtlijnen en stimuleren landen, organisaties en individuen om actie te ondernemen en bij te dragen aan een betere wereld voor huidige en toekomstige generaties.

SDG-maatwerkindices

Dit zijn duurzaamheidsindices specifiek gericht op SDG's. Een bijdrage aan SDG's is een van de duurzaamheidscriteria die is meegenomen in de opbouw van deze **duurzame benchmark**.

SDG-bijdrage

De SDG-bijdrage score geeft aan hoeveel positieve én/of negatieve invloed de activiteiten van een bedrijf hebben op specifieke SDG's. De score houdt ook rekening met hoe ondernemingen de negatieve effecten beperken en hoe zij gebruik maken van bestaande en nieuwe mogelijkheden om positief bij te dragen aan de SDG's.

Voor elk van de 17 SDG's wordt de impact van een bedrijf bepaald aan de hand van drie pijlers:

- de producten en diensten van het bedrijf;
- de bedrijfsvoering van het bedrijf;
- de betrokkenheid bij en de snelheid van reageren op controverses.

Op basis van deze drie pijlers wordt per bedrijf een score tussen -10 (sterk negatieve SDG bijdrage) tot +10 (sterk positieve SDG bijdrage) berekend.

Indien een bedrijf een +10 score heeft dan wordt 100% van de beleggingswaarde gerekend als positieve bijdrage op desbetreffende SDG. Indien de score -4 is dan wordt 40% van de beleggingswaarde gerekend als negatieve bijdrage op de desbetreffende SDG.

SFDR

De verordening met betrekking tot informatieverschaffing over duurzaamheid wordt in de wandelgangen meestal aangeduid via de Engelse afkorting SFDR (voor Sustainable Finance Disclosure Regulation). Met deze verordening wil de Europese Unie (EU) duurzaamheid in de financiële sector stimuleren. Van financiëlemarktdelnemers, zoals vermogensbeheerders, beleggingsorganisaties, pensioenfondsen en verzekeraars, wordt verwacht dat ze informatie verschaffen over de gehanteerde duurzaamheidspraktijken en de ESG-factoren die bij het

besluitvormingsproces voor beleggen in overweging zijn genomen. Het doel van de SFDR is om transparantie te verschaffen aan beleggers, onder andere door een classificatie in te voeren die van toepassing is op alle beleggingsproducten die binnen de EU worden verkocht, namelijk artikel 6-, 8- en 9-fondsen.

Sociale obligaties

obligaties die worden uitgegeven om financiering te verschaffen voor projecten met een sociaal doel. Deze obligaties worden uitgegeven door overheidsinstellingen, ontwikkelingsbanken, non-profitorganisaties en bedrijven die zich inzetten voor maatschappelijke doelen.

Stranded Assets

Stranded assets zijn bezittingen die hun waarde verliezen of niet meer winstgevend zijn vanwege veranderingen in de markt of regelgeving. Bijvoorbeeld, als we overstappen naar duurzame energiebronnen, kunnen fossiele brandstoffen of infrastructuur overbodig worden. Dit kan leiden tot financiële verliezen voor bedrijven en investeerders, omdat deze bezittingen niet meer nuttig of rendabel zijn.

Transitierisico

Verwijst naar de potentiële financiële en operationele risico's die bedrijven kunnen lopen tijdens de overgang naar een duurzamere economie. Dit risico ontstaat doordat er veranderingen kunnen optreden in wet- en regelgeving, marktvraag en technologie die invloed hebben op bedrijven die afhankelijk zijn van niet-duurzame praktijken. Bedrijven die niet tijdig kunnen aanpassen aan deze veranderingen kunnen financiële verliezen, reputatieschade en marktaandeelverlies ervaren. Daarom is het belangrijk voor bedrijven om transitierisico's te identificeren en proactieve maatregelen te nemen om zich aan te passen aan een duurzame economie.

Uitsluitingslijst

De uitsluitingslijst is een lijst van bedrijven, landen of overheden waarin het Fonds ervoor kiest om er niet in te investeren vanwege ethische, sociale of milieuoverwegingen.

UNGCP

UNGCP staat voor United Nations Global Compact Principles, wat in het Nederlands het "Global Compact van de Verenigde Naties" betekent. Het is een initiatief van de Verenigde Naties dat tot doel heeft om bedrijven aan te moedigen en te ondersteunen bij het implementeren van universeel geaccepteerde duurzaamheidsprincipes en het bevorderen van verantwoord en ethisch ondernemerschap. Er wordt getoetst of een bedrijf betrokken is geweest bij een UNCP schending. Dit leidt tot een Pass, Fail of Watch List score. Een *Fail* betekent dat het bedrijf betrokken is bij controversiële zaken die op grote schaal schade veroorzaken. Een *Watch List* score wordt toegekend als het bedrijf betrokken is bij een controversiële zaak die (nog) niet direct als een schending van de Global Compact beoordeeld kan worden, bijvoorbeeld omdat een zaak nog onderwerp is van een gerechtelijke procedure.

1 | Kernpunten & vooruitblik

2 | Onze MVB overtuigingen & aanpak

3 | Sturen op broeikasgasreductie

4 | Sturen op duurzaamheidsthema's

5 | MVB-integratie & actief eigenaarschap

6 | Screening & uitsluitingen

7 | Definitielijst

8 | Bijlagen

8 | BIJLAGEN

Bijlagen

Bijlage I: Overzicht dialoog vermogensbeheerders

Vermogens beheerders	Beleggings-categorie	Onderschrijven van UNGP en OESO-richtlijnen	MVB-due diligence ²	Stemmen en dialoog	Bieden van herstel verhaal	Actie bij onvoldoende voortgang van de dialoog
Achmea	Vastgoed	Ja	Ja	-	-	-
Aegon	Nederlandse hypotheek	Ja, hebben zelf het IMVO-convenant voor verzekeraars ondertekend	Ja	Dialoog met hypotheek-nemers	Ja	N.v.t.
Alcentra Clareant	Onderhandse leningen	Ja	Ja	Dialoog met obligatie-uitgevers	Ja	Opzoeken van belang-hebbenden
Altera	Vastgoed	Ja	Ja	-	-	-
Amvest	Vastgoed	Ja	Ja	-	-	-
ASR	Nederlandse hypotheek	Ja	Ja	Dialoog met hypotheek-nemers	Ja	N.v.t.
BlackRock	Bedrijfsobligaties, liquiditeiten, LDI	Ja	Ja	Allebei	Ja	Uitsluiting en verkoop positie
CBRE	Vastgoed	Ja	Ja	-	-	-
Centerbridge	Distressed Debt	Endorsement: samenwerking voor aansluiting bij de richtlijnen	Ja	Dialoog met obligatie-uitgevers	Ja	Duurzame share class opgericht met aangescherpte uitsluiting
Davidson Kempner	Distressed Debt	Endorsement: samenwerking voor	Ja	Dialoog met obligatie-uitgevers	Ja	Duurzame share class opgericht met

² Bron: Van Lanschot Kempen, 2023. *In een due-diligenceonderzoek onderzoekt een beheerder de maatschappelijke aspecten van een beleggingsbeslissing, met speciale aandacht voor negatieve impacts.

Vermogens beheerders	Beleggings-categorie	Onderschrijven van UNGP en OESO-richtlijnen	MVB-due diligence ²	Stemmen en dialoog	Bieden van herstel verhaal	Actie bij onvoldoende voortgang van de dialoog
DWS		aansluiting bij de richtlijnen				aangescherpte uitsluiting
	Aandelen	Ja	Ja	Allebei	Ja	Uitsluiting en verkoop positie
GoldenTree	Structured Credit	Dialoog over aansluiting met de richtlijnen loopt	Ja, wel dialoog over vastlegging in beleid	Dialoog met tussen-personen	N.v.t. Geen actie mogelijk na uitgifte	Aanscherping van eigen criteria en voorwaarden
ICG	Onderhandse leningen	Ja	Ja	Dialoog met obligatie-uitgevers	Ja	Opzoeken van belang-hebbenden
LibreMax	Structured Credit	Dialoog over aansluiting met de richtlijnen loopt	Ja, wel dialoog over vastlegging in beleid	Dialoog met tussen-personen	N.v.t. Geen actie mogelijk na uitgifte	Aanscherping van eigen criteria en voorwaarden
Northern Trust	Aandelen	Ja	Ja	Allebei	Ja	Uitsluiting en verkoop positie
One William Street	Structured Credit	Dialoog over aansluiting met de richtlijnen loopt	Dialoog over MVB-integratie in proces loopt	Dialoog over MVB-integratie in proces loopt	N.v.t. Geen actie mogelijk na uitgifte	-
Prologis	Vastgoed	Ja	Ja	-	-	-
State Street	Staatsobligaties opkomende landen	Ja	Ja	Dialoog met obligatie uitgevers	Ja	Uitsluiting en verkoop positie

Bijlage II: Engagements door fiduciair

Het totale aantal engagements bedroeg 153.³ Van dat totaal waren er 110 gericht op verandering; deze dialoog werd gevoerd door onze portefeuillebeheerders en specialisten duurzaamheid en impactbeleggen. In de meeste gevallen betrof het milieukwesties (62) en bestuurskwesties (39).

Bij 87 ondernemingen was de engagement gericht op bewustwording van algemene duurzaamheidskwesties. Meestal betrof dit bestuurskwesties, waarbij het vaak ging over agendapunten voor de algemene vergadering van aandeelhouders.

Engagements door de fiduciair 2023

Bedrijven	Engagements		
	Bewustwording	Verandering	Totaal
Aantal bedrijven	3	9	131
Aantal engagements	13	39	153

Engagements door de fiduciair 2023 per thema

	Engagements voor bewustwording	Engagements voor verandering
Milieu	27	62
Maatschappij	3	9
Bestuur	13	39
Totaal	43	110

De 110 engagements gericht op verandering kunnen als volgt worden onderverdeeld naar thema.

Milieu (62)

- Verlaging van CO2-emissies
- Impact van producten en diensten op milieu
- Vermindering van afval
- Gebruik van natuurlijke hulpbronnen
- Integratie van klimaatparameters in beloning van bestuurders
- Biodiversiteit

Maatschappij (9)

- Leefbaar loon
- Fatsoenlijke werkomstandigheden
- Productverantwoordelijkheid
- Relaties met lokale gemeenschappen

Goed bestuur (42)

- Kwaliteit van management
- Beloning
- Aandeelhouderschap en rechten van aandeelhouders

³ Met een onderneming kan over meerdere thema's tegelijkertijd een dialoog worden gevoerd. Deze dialoog kan gericht zijn op zowel bewustwording als verandering. Dit kan tot enige overlapping leiden.

Bijlage III: Stemgedrag in 2023

Beleggingsmandaat (aandelen wereldwijd)

	Aantal	Percentage
BPFL DWS World Sustainable Select SDG Equities Mandate		
Aantal agendapunten om op te stemmen	1131	100%
Aantal keer voor management gestemd	697	62%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	434	38%

Beleggingsfondsen (beursgenoteerd vastgoed)

	Aantal	Percentage
Northern Trust Developed Real Estate ESG Index Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	3799	100%
Aantal keer voor management gestemd	3434	90%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	365	10%

Beleggingsfondsen (aandelen opkomende markten)

	Aantal	Percentage
Northern Trust Emerging Markets ESG Leaders SDG Index FGR Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	4882	100%
Aantal keer voor management gestemd	3989	82%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	893	18%

Meer informatie over de uitvoering van het stembeleid en de dialoog die de vermogensbeheerders van het Fonds voeren

Northern Trust

<https://www.northerntrust.com/united-kingdom/what-we-do/investment-management/stewardship/proxy-voting-policies>

<https://www.northerntrust.com/europe/about-us/corporate-social-responsibility>

Op deze websites is het stembeleid gepubliceerd en is een kwartaalrapport en jaarverslag van de engagementmanager voor de beleggingsfondsen van Northern Trust, Hermes, te vinden.

Van Lanschot Kempen

<https://vds.issgovernance.com/vds/#/NzcyMA==/>

<https://www.vanlanschotkempen.com/nl/duurzaamheid>

Op deze website wordt het jaarverslag van de fiduciaire vermogensbeheerder gepubliceerd, inclusief inzicht in de dialoog met individuele ondernemingen (naast inzicht in de collectieve initiatieven).

DWS

<https://www.dws.com/en-nl/our-profile/corporate-social-responsibility/>

<https://www.dws.com/en-nl/solutions/sustainability/corporate-governance/>

Op deze website wordt het maatschappelijk verantwoord beleggen rapport van **DWS 2022** weergegeven.

Bijlage IV: Overzicht vermogensfondsen en -mandaten per eind 2023

BELEGGINGSCATEGORIE	MANDAAT EN VERMOGENSBEHEERDER/ BELEGGINGSINSTELLING	OMVANG (x 1000)	PERCENTAGE VAN PORTEFEUILLE
Aandelen ontwikkelde landen	BPFL DWS World Sustainable Select SDG Equity Mandaat	1.393.613	22,2%
Aandelen opkomende landen	Northern Trust Emerging Markets ESG Leaders SDG Index Fund	343.348	5,5%
Genoteerd vastgoed	Northern Trust Developed Real Estate ESG Climate Index Fund	147.110	2,4%
Niet-genoteerd vastgoed	Achmea Dutch Residential Fund	114.269	1,8%
	Altera Vastgoed Woningen	31.484	0,5%
	Amvest Residential Core Fund	63.594	1,0%
	CBRE Dutch Retail Fund	2.696	0,0%
	CBRE Pan European Core Fund	59.226	0,9%
	Invesco Real Estate European Fund	41.929	0,7%
	M&G UK Residential Property Fund	24.077	0,4%
	Prologis European Logistics Fund	56.375	0,9%
Hypothecaire leningen	Aegon Dutch Mortgage Fund	249.463	4,0%
	ASR NHG Fonds	68.699	1,1%
	ASR Non-NHG Fonds	67.757	1,1%
Bedrijfsobligaties	BlackRock Investment Grade Credits Mandaat BPFL	420.962	6,7%
Infrastructuur	Syntrus Achmea Infrastructure Pool	3.082	0,1%
	IFM Global Infrastructure	76.015	1,2%
	Igneo Euro Diversified Infrastructure	52.040	0,8%
Hoogrentende landen	State Street Emerging Markets ESG Government Bond (LC)	89.452	1,4%
	State Street Emerging Markets ESG Government Bond (HC)	89.895	1,4%
Hoogrentende onderhandse leningen	Alcentra Clareant Euro Direct Lending	86.587	1,4%
	European Direct Lending Pool	44.267	0,7%
	ICG Senior Debt Partners 3 & 4	148.028	2,4%
Alternative Credit	Anchorage	4.817	0,1%
	Centerbridge	47.587	0,8%
	Davidson Kempner Distressed Opportunity	55.922	0,9%
	GoldenTree	66.111	1,1%
	LibreMax	37.407	0,6%
	OWS Global Fixed Income Fund	60.873	1,0%
LDI-producten	BlackRock LDI-mandaat	2.133.321	34,0%
Geldmarkt middelen	BlackRock ICS Euro Liquidity Fund	20.231	0,3%
	Goldman Sachs Euro Liquidity Reserves	45.054	0,8%
	Insight Liquidity Euro Cash Fund	1.180	0,0%

Bijlage V: Overzicht SDG bijdrage beleggingsfondsen en -mandaten per eind 2023 (in miljoenen euro geïnvesteerd vermogen)

BELEGGINGSFONDS-/MANDAAT	SDG 1	SDG 2	SDG 3	SDG 4	SDG 5	SDG 6	SDG 7	SDG 8	SDG 9	SDG 10	SDG 11	SDG 12	SDG 13	SDG 14	SDG 15	SDG 16	SDG 17
BPFL DWS World Sustainable Select SDG Equity Mandaat	65,7	2,3	263,7	-23,8	122,2	20,5	101,7	-118,8	429,5	342,8	208,4	80,7	271,6	46,8	4,7	347,2	364,9
BlackRock Investment Grade Credits Mandaat BPFL	42,8	16,4	95,5	0,0	69,7	40,9	55,0	37,7	127,6	115,3	30,5	37,4	66,3	21,7	32,6	79,2	113,6
Northern Trust Developed Real Estate ESG Climate Index Fund	0,1	0,0	-11,0	0,3	7,7	-10,2	-0,2	-11,9	39,9	24,5	17,1	-18,5	8,3	0,0	7,1	41,0	38,6
Northern Trust Emerging Markets ESG Leaders SDG Index Fund	14,0	3,4	35,2	-0,6	-21,3	3,0	3,3	-39,6	69,8	53,7	26,3	-12,5	-16,4	7,1	2,0	54,8	72,3

Bijlage VI: Toelichting klimaatdata

Klimaatdata wordt verzameld voor de categorieën aandelen, (investment grade en hoogrentende) bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed, via de dataprovider ISS ESG. Het proces is op hoofdlijnen als volgt:

- Klimaatdata van ondernemingen worden verzameld uit de jaarverslagen en andere publieke bronnen. In dit rapport wordt gebruik gemaakt van de jaarverslagen per eind 2022 Wereldwijd rapporteren ongeveer 3000 grote ondernemingen over hun emissie.
- Alle data worden gecontroleerd op betrouwbaarheid en wanneer nodig verwijderd.
- Een schatting wordt gemaakt voor de emissie van niet-rapporterende bedrijven. Uit historische data blijkt dat de accuraatheid verschilt per sector maar minder dan 30% afwijkt.
- Emissie wordt toegekend aan de portefeuille op basis van eigenaarschap van de onderneming. Als het pensioenfonds 0,1% van een onderneming bezit krijgt het bijvoorbeeld 0,1% van de emissie toegewezen.

De scope 3 emissies worden vastgesteld conform het CO₂e /GHG-protocol. Omdat er nog onvoldoende bedrijven over rapporteren wordt per sector vastgesteld wat de emissie in de waardeketen is en aan het bedrijf toegekend. Scope 3 is dus niet geschikt om individuele bedrijven te beoordelen.

Alle afbeeldingen gebruikt in dit verslag zijn afkomstig van <https://unsplash.com>. Unsplash verleent een onherroepelijke, niet-exclusieve, wereldwijde auteursrechtlicentie om foto's van Unsplash kosteloos te downloaden, te kopiëren, te wijzigen, te distribueren, uit te voeren en te gebruiken zonder toestemming van of toeschrijving aan Unsplash of de fotograaf zelf.

